

Nuenen

In het spoor van Van Gogh

Standbeeld Vincent van Gogh

Vincent van Gogh werd vooral beroemd door zijn kleurrijke schilderijen van zonnebloemen en irissen. Maar Van Gogh kende ook een donkere periode. Die beleefde hij twee jaar lang in Nuenen, waar zijn ouders woonden. Vincent van Gogh maakte in Nuenen meer dan driehonderd schilderijen. Tijdens deze wandeling kom je langs verschillende plekken die de schilder heeft vastgelegd. Zo wandel je langs de pastorie waar Vincent bij zijn ouders woonde en langs de plaats waar Vincent zijn beroemdste schilderij uit zijn Nuenense periode maakte: De Aardappeleters.

1 Het **Vincentre** is de ideale plek om alvast in de Vincent van Gogh-stemming te komen. Het museum over Van Gogh opende zijn deuren in 2010 en is gevestigd in het oude gemeentehuis van Nuenen. Via de museumwinkel die boordevol staat met Van Gogh-boeken, -mokken, -notitieblokken en -puzzels, loopt de bezoeker naar de vaste expositie. Het museum laat aan de hand van audiovisuele presentaties op een aantrekkelijke wijze het verhaal zien van het leven van Van Gogh en zijn tijd in Nuenen. Op de eerste verdieping 'vertellen' tijdgenoten hoe ze Vincent ervaren hebben. De bovenverdieping laat zien hoe Van Gogh steeds meer in de ban raakte van het Nuenense landschap en zijn bewoners. Interessant is ook het handgeschreven briefje van Vincent waarin de schilder de burgemeester van Nuenen vraagt om hem een 'binnenlandsch paspoort' te zenden. Tot slot stap je het beroemde schilderij De Aardappeleters binnen, dat Van Gogh in Nuenen heeft gemaakt. Van Gogh settelde zich op 5 december 1883 in Nuenen. Waarom hij juist Nuenen uitkoos? De schilder had een beroerde tijd achter de rug. Zo had hij in Den Haag een relatie gehad met een zwangere prostituee. Daarna was hij naar Drenthe gevlucht, maar daar voelde hij

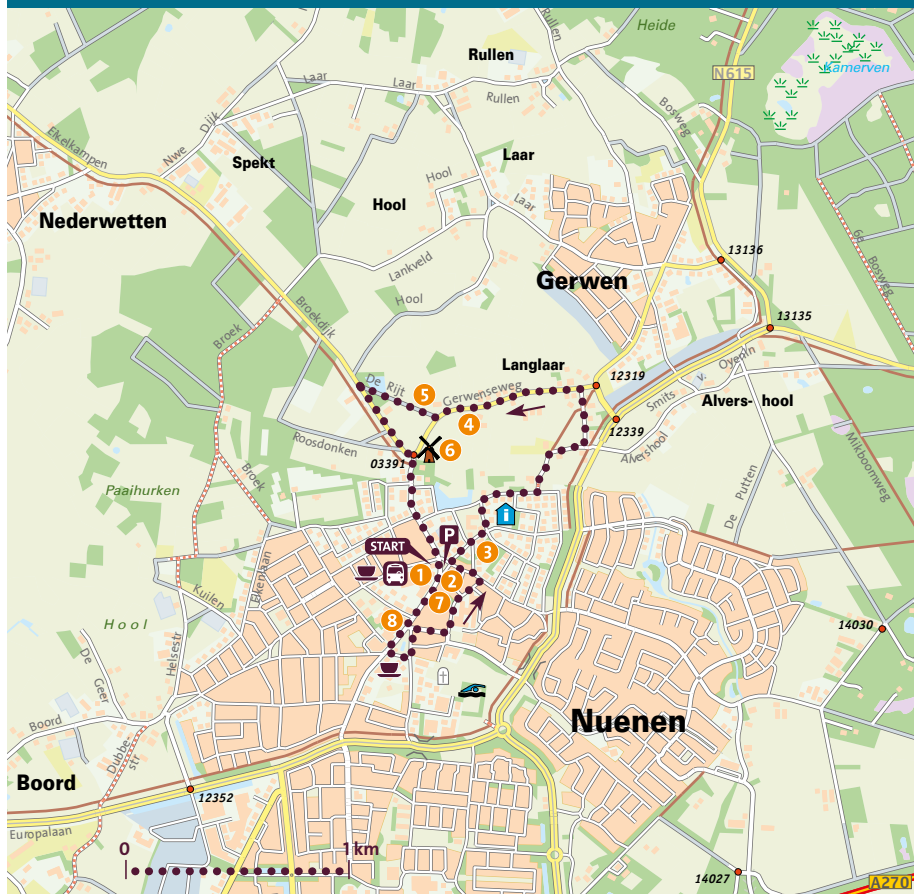
zich alleen maar neerslachtiger. Daarom trok hij naar Nuenen, de plaats waar zijn ouders woonden. Zijn vader was er net dominee geworden. Vincent woonde twee jaar in het dorp, dat in die tijd ongeveer 2500 inwoners telde. Op 23 november 1885 vertrok hij naar Antwerpen. Later reisde hij verder af naar Frankrijk. In Nuenen maakte Vincent maar liefst 313 schilderijen, 193 tekeningen, 25 aquarellen en 1 litho.

2 Vincent van Gogh verkocht in zijn leven slechts één schilderij. Alleen de Belgische kunstenares Anna Boch, een zus van een vriend van Van Gogh, kocht een schilderij. Verder zag niemand iets in het werk van Van Gogh. Maar ongeveer vijftig jaar later keerde het tij. Een groep kunstenaars, onder wie de architect Berlage en de kunstschilder Piet Mondriaan, nam in 1932 het initiatief voor een **Van Gogh-monument**. Hildo Krop ontwierp de gedenksteen die vlak bij de indrukwekkende lindeboom staat, midden op de Berg. Ook de etalagelinde is het bekijken waard. Hij is al in de 17e eeuw geplant en behoort tot een van de oudste en dikste bomen van Nederland. Loop op de Berg even langs het huisje. Het oogt als een boerderij, maar het is een wevershuisje, zoals Van Gogh er destijds veel schilderde.

Kerk van Gerwen

Wie op de Gerwenseweg niet links afslaat richting het aardappeletershuisje, maar rechts aanhoudt, loopt naar het dorpje Gerwen. Het is de oudste plaats van de gemeente Nuenen. De plaatsnaam is afgeleid van Gerwinsheim, de woonplaats van het Germaanse stamhoofd Gerwin. Op de Heuvel staat de Sint-Clemens Kerk. Van Gogh tekende deze kerk in december 1883, vlak nadat hij in Nuenen was aangekomen. De schilder trok er vaak op uit om kerken in de omgeving vast te leggen. In Gerwen speelt het boerenleven nog steeds een belangrijke rol. Voor de kerk staat dan ook geen standbeeld van Van Gogh, maar een stevig Nederlands trekpaard. Het beeld verwijst naar de veulenkeuring die hier eens per jaar plaatsvindt.

3 De route komt langs het **Nederlands-hervormd kerkje**. Hier predikte de vader van Vincent. Van Gogh schilderde het kerkje in januari 1884. Door de brieven die Vincent aan zijn broer Theo stuurde, is veel bekend geworden over wat de schilder voelde en wat hem inspireerde in zijn Nuenense tijd.

Afstand

4,5 km - ruim 1 uur wandelen

Startpunt/parkeren

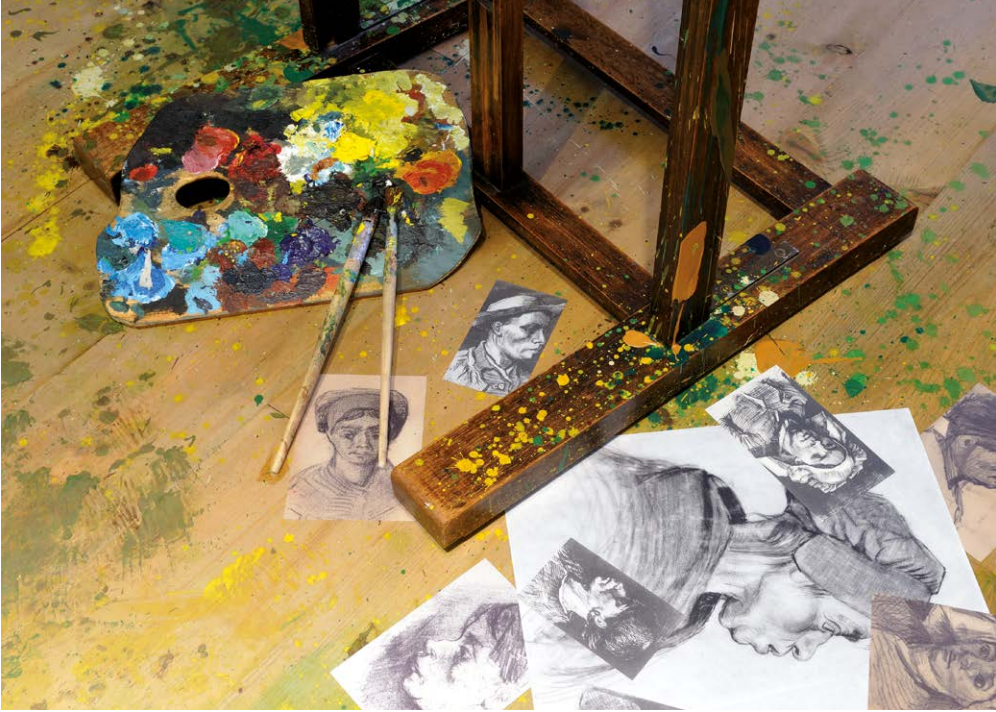
Vincentre
Berg 29
5671 CA Nuenen;
parkeren aan het Vincent
van Goghplein

OV

Vanaf station Eindhoven
buslijn 122 richting Gemert
De Eendracht, uitstappen
busstation Nuenen en 9
min. lopen naar startpunt
Vincentre op Berg 29.

Bewegwijzering

De route is bewegwijzerd
met zeskante bordjes met
opschrift 'Van Gogh route'

Het Vincentre, het museum over Van Gogh

Zo maakte hij het schilderij van het kerkje als troost voor zijn moeder, omdat ze haar heup had gebroken en lange tijd op bed moest liggen. 'Zij amuseert zich met kleinigheden. Ik heb het kerkje met de heg en de boomen geschilderd onlangs voor haar', zo schreef hij aan zijn broer. Het kerkje is een zogenaamd waterstaatskerkje dat dateert van 1824. Tussen het jaar 2000 en 2009 is het kerkje gerestaureerd, zodat het er weer bij staat als vanouds in 1884, toen Vincent het vastlegde.

4 De route verlaat Nuenen en komt in het buitengebied. Vincent liep hier ook graag. Het leven van de boeren

sprak hem aan. Hij maakte graag tekeningen van deze hardwerkende mensen. Hij schreef aan Theo: 'Als ik zeg dat ik een boerenschilder ben, dat is werkelijk zoo, en zal u wel meer blijken in 't vervolg, ik voel mij thuis daar. Door op alle uren van den dag voortdurend het boerenleven te zien, ben ik er zoo ingeraakt dat werkelijk ik aan niets anders haast ooit denk.' Tijdens een van zijn wandelingen passeerde hij het 'hutje' van de familie De Groot. Hij zag de familie aan tafel zitten rondom een groot bord aardappels. Hij is naar binnen gegaan en heeft er zijn eerste schets gemaakt. Het grijze huisje aan de linkerkant van de

Gerwensweg staat precies op de plek waar het **aardappelerhuisje** stond. Vincent bracht er uren pratend en schetsend door. Totdat zijn meesterwerk voltooid was. Hij kreeg er meteen veel commentaar op. Zo zouden de handen van de familieleden te groot en te lelijk zijn. Vincent zag dat heel anders, zo staat in een brief te lezen: 'Ik heb terdege er op willen werken, men de gedachte krijgje dat die luidjes, die bij hun lampje hun aardappels eten met hun handen, die zij in de schotel steken, zelf de aarde hebben omgespit en het spreekt dus van handenarbeid en van dat zij hun eten zoo eerlijk verdiend hebben.'

Collse Watermolen

Vincent van Gogh maakt niet alleen schilderijen in Nuenen. Hij trok ook de omgeving in. Zoals naar de Collse Watermolen, die aan de Collseweg staat in Eindhoven, even ten zuiden van Nuenen. Van Gogh schilderde de Collse Watermolen in 1884. Hij schreef daarover in een brief aan zijn broer: 'Het is een dito geval als de andere watermolens die we samen bezochten, doch met twee rode daken en dat men vlak van voren ziet – met populieren eromheen. Zal in de herfst superbe zijn.' De dubbele watermolen maalde in het jaar 1400 al graan en sloeg olie uit oliezaden. Ook nu nog malen vrijwillige molenaars elke zaterdagochtend tarwe en slaan ze olie.

5 Wie vanaf de Gerwenseweg het straatje De Rijt inslaat, loopt langs de plek waar vroeger het **huisje van wever Pieter Dekkers** stond. Vincent schilderde niet alleen boeren, maar ook thuiswevers uit Nuenen. Hun armoede en hun harde werken keren vaak terug in zijn werk.

6 De route draait met een lus terug naar de Gerwenseweg. Dat geeft meteen een mooi zicht op **Molen De Roosdonck**. Deze molen is vaak te zien op de schilderijen van Van Gogh. Niet alleen in zijn schilderijen waarop landschappen zijn afgebeeld, maar ook in zijn portretten van boeren en wevers stond de molen vaak op de achtergrond geschilderd. Zo schemerde de molen bijvoorbeeld door het raam van een van de simpele huisjes. Nu staat de molen achter een veld dat 's zomers vol staat met prachtige gele zonnebloemen. Vincent zou er ongetwijfeld van genoten hebben.

7 De route komt Nuenen weer in. Via de Berg en het Vincentre gaat het naar het ouderlijk huis van Van Gogh. Bij deze **pastorie** klopte Vincent op 5 december 1883 aan. Zijn ouders deden open. Maar van harte ging het niet, zo blijkt uit een brief van Vincent aan zijn broer:

'Ik gevoel hoe Pa en Moe instinctmatig denken over mij. Er is een soortgelijk opzien tegen mij in huis te nemen, als er zou wezen om een grooten ruigen hond in huis te nemen. Hij zal met natten pooten in de kamer koomen-en dan hij is zo ruig. Hij zal iedereen in de weg loopen. En hij blaft zo hard. Het is een vuil beest-kortom.' Later ontving broer Theo van Gogh een brief van zijn vader. 'Gij zult wel benieuwd zijn hoe het verder met Vincent gegaan is', schreef hij. 'Eerst scheen het wanhopig te worden, maar allengs is het beter gegaan, vooral nadat we hebben goedgevonden, dat hij voorlopig bij ons blijven zal om studies te maken (...). De menschen hier hebben hem nu gezien en schoon het jammer blijft dat hij zich niet wat toeschietelijker toont, het is nu eenmaal niet te veranderen dat hij zonderling is.' Loop voor de pastorie ook even het zijstraatje in. In de tuin staat een schuurtje. Dat was de werkplek van Van Gogh. Naast de pastorie staat een gebouw met het opschrift 'Nune Ville'. Hier woonde Margot Begemann, die al snel de geliefde van Vincent werd.

8 Het driehoekige plantsoen dat luistert naar de naam Park was vroeger een bleekveld. Hier staat het

standbeeld van Vincent. Het **standbeeld van Vincent van Gogh** laat goed zien hoe de schilder hier vroeger heeft rondgelopen: met een hoed op, een tekenmap onder zijn arm en altijd op zoek naar onderwerpen om te schetsen. Hij beleefde twee relatief goede jaren in Nuenen en dacht er zelfs over langer te blijven. Maar in het jaar 1885 veranderde alles. Zijn vader overleed, zijn geliefde Margot Begemann ondernam een zelfmoordpoging en de geestelijken hadden zich tegen hem gekeerd. Er ging namelijk het gerucht dat hij een van zijn modellen, de ongetrouwde Sien de Groot, zwanger had gemaakt. De geestelijken riepen hun volgelingen daarom op niet meer voor Van Gogh te poseren. Zonder boerenmodellen had Vincent geen werk meer. Daarom vertrok hij naar Frankrijk. Tussen het zwaarmoedige en sombere schilderij De Aardappeleters en zijn kleurige werk in het zuidelijke Arles lagen slechts drie jaren. Overigens bleef Vincent wel altijd geloven in de kracht van De Aardappeleters. Toen hij in het

Zuid-Franse Saint-Rémy-de-Provence in een krankzinnigengesticht belandde, overwoog hij zelfs om er nog een verbeterde versie van te maken. Het is er nooit van gekomen. Drie maanden later is hij overleden.

Route

Vanuit het **Vincentre** linksaf. Op de splitsing op **Berg** rechts aanhouden. Vanaf hier de bordjes 'Van Gogh route' volgen.

Horeca
Het Vincentre
Berg 29
5671 CA Nuenen
040 283 96 15
www.vangoghvillage.nuenen.nl
Open di-zo 10-17 uur.

Auberge Vincent
Park 69
5671 GC Nuenen
040 290 63 90
www.aubergevincent.com
Open dagelijks vanaf 10 uur.